

Poeziyada onomastik vahidlərin gerçəkliyə poetik münasibəti

Hüseynov Məhərrəm
filologiya elmləri doktoru, dosent
ADPU, Azərbaycan dili və onun tədrisi
texnologiyası kafedrası

Xülasə

Şeir sənəti tarixinin bütün dövrlərində şair sözü gözəllik qiyafəsində, yaraşığı libasda araya-ərsəyə gəlmiş, sözə təmənnəsiz xidmət edənlər sözü əbədiyyətə qovuşdurduqları üçün özləri də mənsub olduğu xalqın qəlbina köçmüşlər. Şair kəlamı həmişə misilsiz mənəvi sərvət hesab olunmuşdur ki, buda şeir dilinin bədii imkanlarının tükənməzliyini təsdiq edir. Dil poeziyanın ilkin yaradıcılıq simasıdır. Bədii hadisələrə həqiqi sənət meyarları ilə yanaşmağın birinci şərti dil faktorundan, söz seçimindən asılıdır. Ədəbi təcrübə dönə-dönə sübut etmişdir ki, söz duyumundan məhrum olanların nümunəvi poeziya yaratmaq cəhdləri heç bir səmərə verə bilmir. Başqa sözlərlə desək, şeir estetikasının əsasları məhz sözdən istifadə meyarlarından asılılığı həmişə təsdiqlənir.

Təcrübə göstərir ki, dilimizin lüğət tərkibindəki bütün sözlər kimi onomastik vahidlərinin misralara süzülüb canlı obraza keçid prosesi də poeziya hadisəsidir. Onomastik vahidlər şeir dilinin komponenti olaraq bütünlükdə bu hadisənin daşıyıcısı, poetik bir keyfiyyət halında meydana çıxması istiqamətində ən tükənməz estetik güc mənbəyidir.

Görkəmli bədii söz ustası Hüseyn Kürdoğlunun şeir dilində üslubi fəallığı ilə diqqət çəkən coğrafi adların keyfiyyət halında miralarda təzahürü əyani formada belə bir fikri təsdiqləyir ki, poeziyada onomastik vahidlərin durğunluq vəziyyəti yoxdur. Burada hər bir onomastik vahid hərəkətdə olan sözdür. Onlar söz sənətkarının iç dünyasından, köksündən qopan duyğuları ifadə etməklə dinamizm qazanır, sənət amilinə çevrilərək şeir mətninin formalaşdırılmasında fəallıq göstərir.

Açar sözlər: *şeir, dil, onomastika, üslub, söz.*

Implementation of onomastic units in poetry poety communication **Summary**

The article deals with the main issues of the process of transforming of onomastic units into figurative words in the poetic language. Here, the possibility of creating onomastic units, based on concrete examples derived from Kurgoglu's poems, has been analyzed. The linguistic basis of the image

created by the onomastic units in the poetry language has been studied in a wide aesthetic system. The role of onomastic materials in poetic thinking in a certain direction in the activity of national sources and deep roots of poetic language was paid attention.

Throughout the history of poetry, the word of the poet has come together in the form of beauty, in a beautiful dress, and those who do not obey the word have moved to the hearts of the people to whom they belong. The word of the poet has always been considered an invaluable spiritual resource, which confirms the inexhaustibility of the artistic possibilities of the poetic language. Language is the primary creative expression of poetry. The first condition for dealing with literary events with true art criteria depends on the language factor and the word choice. Literary experience has shown over and over that attempts to create exemplary poetry by those who have no sense of speech can produce no success. In other words, it is always confirmed that the basis of aesthetics of poetry depends on the criteria for using words.

Experience shows that, like all words in a dictionary, the process of moving the onomastic units into the corpse is a phenomenon of poetry. Onomastic units, as a component of the language of poetry, are the carrier of this phenomenon, the most enduring source of aesthetic power in the form of a poetic quality.

The quality of geographical names that draws attention to the poetry style of Hussein Kurdoglu, a well-known artistic master, illustrates the idea that mirrors in poetry have no stagnation state. Here is the word that every onomastic unit is in motion. They gain dynamism by expressing the emotion of the artist's inner world and heart, and become active in the formulation of the text of the poem.

Key words: *poem, language, onomastic, style, word*

Реализация ономастических единиц в поэзии поэтическое отношение Резюме

Статья посвящена основным вопросам процесса перевода слова стихотворения в образное слово ономастических единиц. Здесь ономастические единицы были проанализированы на основе конкретных примеров, взятых из стихотворений Г. Курудла. Изучена лингвистическая основа образа, созданного ономастическими единицами в поэтическом языке, в широкой эстетической системе, а также подчеркнута роль поэтического языка в поэтическом мышлении ономастических материалов в активизации национальных ресурсов, глубоких корней поэтического языка.

На протяжении всей истории поэзии слово поэта объединялось в форме красоты, в красивом платье, и те, кто не подчиняется слову, переместились в сердца людей, которым они принадлежат. Слово поэта всегда считалось бесценным духовным ресурсом, что подтверждает неисчерпаемость художественных возможностей поэтического языка. Язык является основным творческим выражением поэзии. Первое условие для работы с литературными событиями с истинными художественными критериями зависит от языкового фактора и выбора слова. Литературный опыт снова и снова показывает, что попытки создать образцовую поэзию теми, у кого нет чувства речи, не могут привести к успеху. Другими словами, всегда подтверждается, что основа эстетики поэзии зависит от критериев использования слов.

Опыт показывает, что, как и все слова в словаре, процесс перемещения ономастических единиц в труп является феноменом поэзии. Ономастические единицы, как составная часть языка поэзии, являются носителем этого феномена, наиболее стойкого источника эстетической силы в форме поэтического качества.

Качество географических названий, привлекающее внимание к поэтическому стилю известного художественного мастера Хусейна Курдоглу, иллюстрирует идею о том, что зеркала в поэзии не имеют состояния застоя. Каждое слово здесь является ономастическим словом. Они приобретают динамизм, выражая эмоции внутреннего мира и сердца художника, и становятся активными в формулировании текста стихотворения.

Ключевые слова: поэзия, язык, ономастика, стиль, слово.

Annotasiya. Şeir sənəti tarixinin bütün dövrlərində şair sözü gözəllik qiymətində, yaraşlıq libasda araya-ərsəyə gəlmiş, sözə təmənnəsiz xidmət edənlər sözü əbədiyyətə qovuşdurduqları üçün özləri də mənsub olduğu xalqın qəlbinə köçmüşlər. Şair kəlamı həmişə misilsiz mənəvi sərvət hesab olunmuşdur ki, buda şeir dilinin bədii imkanlarının tükənməzliyini təsdiq edir. Dil poeziyanın ilkin yaradıcılıq simasıdır. Bədii hadisələrə həqiqi sənət meyarları ilə yanaşmanın birinci şərti dil faktorundan, söz seçimindən asılıdır. Ədəbi təcrübə dönə-dönə sübut etmişdir ki, söz duyumundan məhrum olanların nümunəvi poeziya yaratmaq cəhdləri heç bir səmərə verə bilmir. Başqa sözlərlə desək, şeir estetikasının əsasları məhz sözdən istifadə meyarlarından asılılığı həmişə təsdiqlənir.

Giriş. Təcrübə göstərir ki, dilimizin lüğət tərkibindəki bütün sözlər kimi onomastik vahidlərinin misralara süzülüb canlı obraza keçid prosesi də poeziya

hadisəsidir. Onomastik vahidlər şeir dilinin komponenti olaraq bütünlükdə bu hadisənin daşıyıcısı, poetik bir keyfiyyət halında meydana çıxması istiqamətində ən tükənməz estetik güc mənbəyidir.

Görkəmli bədii söz ustası Hüseyn Kürdoğlunun şeir dilində üslubi fəallığı ilə diqqət çəkən coğrafi adların keyfiyyət halında miralarda təzahürü əyani formada belə bir fikri təsdiqləyir ki, poeziyada onomastik vahidlərin durğunluq vəziyyəti yoxdur. Burada hər bir onomastik vahid hərəkətdə olan sözdür. Onlar söz sənətkarının iç dünyasından, köksündən qopan duyğuları ifadə etməklə dinamizm qazanır, sənət amilinə çevrilərək şeir mətninin formalaşdırılmasında fəallıq göstərir. Məsələn:

*Ay aman, gözümdən, könlümdən yenə
Qarabağ, Qarabağ, Qarabağ keçir.
Ziyarət, Işıqlı, Qırxqız, Mixtökən,
Gözəl Gəlinqaya, Dəlidağ keçir [5,7].*

“Qarabağ”ın təkrarı, göründüyü kimi, şeir dili üçün çevik, rasionel və təsirli ifadə üsuludur. Şairin eyni onomastik vahidi təkrarlanma səyləri daha artıq təsvir-tərənnüm obyektini təsirli lirik formada əks etdirmə bacarığı ilə əlamətdardır. Musiqi ahəngi ilə müşaiyət olunan təkrar dil rəvanlığının miqyasını genişləndirir, melodik səslənmənin vüsətinə təkan verir. Eyni onomastik vahidin təkrarı fikir bəzəyinə xidmət edən güclü poetik kateqoriya siqləti qazanır. Qarabağla bağlı coğrafi adların eyni bənddə sadalanması isə dilin vokal xüsusiyyətlərini, ritm və intonasiya zənginliklərini aparıcı mövqeyə qaldırır, ahəngdar melodika fonunda tərənnüm obyektinə poetik təhlil obyektinə çevirir. Onomastik vahidlərlə ifadə olunmuş cümlə üzvlərinin həmcinsliyini intensivləşdirmək yolu ilə poetikləşdirmək H.Kürdoğlu üslubunda özünəməxsus çalarlarla meydana çıxır, bədii fikrin dəyərli ifadə vasitəsi kimi öz poetik orijinallığını təmin edir.

*Xaqani Şirvani, Mücir, Fələki,
Şeir bağı salıb, inci götürmüş.
Nizami Gəncədən bir günəş kimi
Doğmuş, gündoğana şöhrət gətirmiş.
Alimi, şairi sevir Urmiya,
Zərdüşün vətəni mehmənəvisdir. [5, 266]*

Bu nümunədəki şəxs adları da, coğrafi adlar da fikrin tutumlu təqdimatından ötrü bədii təəssüratın bütün güşələrinə işıq salır, obrazlı təfəkkürün işığında müəllif tarixi reallıqları bütün incəlikləri ilə poetik biçimdə fırçaya alır.

H.Kürdoğlunun onomastik vahidlərdən təşkil olunmuş həmcins üzvlərdən istifadə ölçüsü genişdir; onun kəmiyyətə çoxluğu yaratdığı keyfiyyət dərəcəsinə uyğundur. Ümumiyyətlə, həmcins onomastik vahidlər şeirin bədii sintaksisində aparıcı mövqedədir. Tekstoloji müşahidələr belə bir təkzibolunmaz faktı üzə çıxarır ki, nəsr və dramaturgiya ilə qarşılaşdırmada onomastik

həmcins üzvlərin işlənmə nisbəti şeirin xeyrinədir. Aşağıdakı nümunə timsalında belə aşkarlıq hasil olur ki, şeir dilinə sadalanan onomastik vahidlərin nüfuzu məhdud çərçivə daxilində yox, geniş kontekst miqyasındadır və bu genişlik həmcinslik təşkil edən xüsusi adların üslubi vəzifəsi ilə üst-üstə düşür. “Vətəndaş” şeirindən bir parçaya diqqət yetirək:

*Neçə min ildirsə xalqımın yaşı,
O qədər zamanın vətəndaşiyam.
Göy yaylağım oldu dağların başı
Şirvanın, Muğanın vətəndaşiyam.*

*Xan **Arazın** oğlu, gah **Kürün** oğlu,
O **Qorqudozanın**, o **Qoç Koroğlu**,
Yerlərə yaraşlıq, göylərə bağlı
Nə qədər dastanın vətəndaşiyam.*

***Savalan, Dəlidağ, İşıqlı, Qırxqız**,
Çiyindənən paylayır günəş, ay, ulduz.
Dənizim, çayım da yaşamaz onsuz.
Mən Azəristanın vətəndaşiyam.*

*Gərək **Nizamiyə** dünya baş əyə,
Şeir qürurlandı **Füzuli** deyə,
Bu yerdə zəkalar ucaldı göyə
Mən elmin-ürfanın vətəndaşiyam. [5, 10]*

Diqqət yetirildikdə aydın olur ki, onomastik vahidlərin sıxlığı və tündlüyü ilə yaranan ifadə formasını müəyyənləşdirən amil bədii məzmunudur. Şeirin ideya məzmununun açılmasına yönəldilmiş onomastik vahidlər konkret mündəricəni, psixoloji vəziyyəti canlandırmaq qayəsinə tabedir. Bu səbəbdən də onlar şeir dilinin təsvir və ifadə tərzinə tərəvət və rəngarənglik gətirir [3, 79], müxtəlif üslubi vasitələrin eyni mətn daxilində kəsişib çulğalaşmasına yol açır. Güclü vurğu altında deyilib ritmin güclənməsinə xidmət edən həmin xüsusi adların ayrılıqda misra siqləti kəsbətmə qabiliyyəti də vardır ki, bədii nitq öz qüvvə və kəsərini ondan alır.

Şeir dili canlı ünsiyyət dilinin dərin qatlarına nüfuz etdikcə onomastik vahidlər, xüsusilə antroponimlər də fəallaşır və təbii haldır ki, deyim tərzində milli kolorit də güclənir. Daha effektiv ahəngdarlıq və üslubi gözəllik yaratmaq naminə onomastik vahidlər bədii qayə ilə öz arasında daxili vəhdətə nail olmaq üçün eyni sintaktik quruluş daxilində işlənilir. Bu da fikrin dürüst ifadəsi ilə yanaşı, deyim tərzinə xüsusi dolğunluq, tutumluluq qazandırır:

*Atam **Koroğlu** dağı,
Telli **Nigar** oylağı,*

Çağla Həcər bulağı

Sən mənim vətənimdən [6, 71]

Onomastik vahidlərin yaratdığı koloritli təsvirin əhəmiyyətindən söhbət açmağa ehtiyac yoxdur. Şeir dilini antropomim, toponim, hidronim və digər onomastik vahidlərin emosional-ekspressiv xassəsindən təcrid etməyin mümkünsüzlüyünü nəzərdən qaçırmadan belə düşünmək olar ki, şeirdə onomastik leksikanın fəallığı daimi üslubi prosesdir. Şeir dilinin obrazlı məntiqi tələb edir ki, mətnin üslubi məna tutumu xüsusi adların işlənmə tezliyini tənzimləyir və fikrin maksimum aydınlığına xidmət etdirir. Buna görə də şeirdə onomastik vahidlərin kəmiyyət məhdudiyətini müəyyənləşdirmək mümkün deyil. Şeirin poetik tələbini ödəmək baxımından bu məsələyə yanaşıldıqda onomastik leksikanın hüdudlarının genişləndirilməsinə haqq qazandırmaq olur, üslubi tələb onomastik vahidlərin şeir mətninə daxil etmə meyarı kimi çıxış edir. Fikrimiz predmetsiz olmasın deyə "Astara-Urmiya yolu" adlı şeirin bir fraqmentinə nəzər salaq:

*Çıxırıq yolları, budur Ərdəbil,
Savalan ucadır, zirvəsi dümağ.*

Qurub ziyasında gülür elə bil.

Dağların sultanı bu möhtəşəm dağ.

Şeyx Səfinin yurdu, Vətən şöhrəti

Fikrimdə İsmayıl qılınc oynadır.

Dünyaya səs saldı onun qüdrəti

O şanlı günlərə tarix aynadır.

... Dan üzü, Urmiya, işığa bir bax,

Yanır Avestanın sətirləri tək. [5, 262]

Poetik qənaətləri əhatəli təsviretmə istəyindən asılı olaraq onomastik vahidlərin kəmiyyət artımı özünü onda göstərir ki, təfsilat şəxsi adların köməyi ilə aydınlıq tapsa, onomastik vahidlər aparıcı mövqeyə qalxır. Belə hallarda geniş assosiativ-metaforik laylar da fəallaşır. Beləliklə, bədii təsvir obyektinin tutumlu çərçivədə təcəssümünə nail olmaq üçün, obrazı tam aydınlığı və dolğunluğu ilə oxucu təsəvvüründə canlandırmaqdan ötrü söz sənətkarı tərəfindən onomastik vahidlərin genişləndirilməsi lirik təhkiyə və tərənnümün yaratdığı bədii ab-havanın incə cizgilərini ön plana çəkir, həmin cizgilər öz tutumluluğu ilə düşüncə axarına hopdurur.

Adi danışmaq və ünsiyyət funksiyasından fərqli olaraq onomastik vahidlər bədii yaradıcılığın materialı olaraq öz daxili semantikasında böyük və cazibəli əsrarəngsizliklər gizlədir, ifadəlilik potensiallığı gözlənilməz bədii-estetik icadlar üçün həmişə etibarlı bünövrə, qüdrətli özül rolunu oynayır. Onların bədii təsvir və ifadə vasitəsi vəzifəsinin icrası zamanı yeni-yeni üslubi çalarlarla təzahürü spesifik qanunauyğunluqlarla şərtlənir. Söz ustasının istedad dərəcə-sindən estetik dünyabaxışından, söz üzərindəki düşüncələrinin səmərəliliyindən

asılı olaraq özünü müxtəlif üslubi məziyyətlərlə göstərə bilir. Onomastik vahidlərin məcazlaşdırılması və bədii təsvir vasitələrinin yaranmasında fəal iştirakı bunun ən bariz nümunəsidir.

H.Kürdoğlu onomastik vahidin semantik mütəhərrikkliyindən məharətlə istifadə edərək gözlənilməz üslubi rənglərlə təzahür etdirmişdir. Onun qələmi ilə onomastik vahidlər mətn mühitində öz lazımı yerinə düşəndə semantik imkanları hərəkətə gəlir, uğurlu deyim qəliblərində canlanan obrazların estetik tutumu genişlənir. Epitet, bənzətmə, metafora, sineqdoxa, metonimiya və s. bədii təsvir vasitələrinin formalaşdırılmasında fəallıq göstərən onomastik vahidlər poetik kəşf təəssüratları yaradır, bədiiləşdirmə prosesinin fəal iştirakçısı olur:

*Dünya **Kərəm** dünya, **Lələ** dünyadır,
Dərdi belimizdə şələ dünyadır.
İçəridə beşik, qapıda tabut,
Həm elə, həm də ki, belə dünyadır [5, 351]
Həkəri qəzəblə çəşub-çağlayır,
Kimsəsiz çəşmələr camaq bağlayır.
Qarqarın fəryadı düşür dağlara
Gör daşdan, qayadan nə sayaq keçir [5,7]*

Antroponimlərdən epitet, hidronimlərdən metafora qismində istifadə göstərir ki, poeziya dilində onomastik vahidlər ancaq işarələrin şərti forması olaraq məhdudlaşmır, onlar özündən yeni və rəngarəng üslubi çalarlar da şüalandırır. Ona görə də dilin nəhəng vahidləri içərisində onun yerini təyin etmək, ən ümduəsi isə onun bədii düşüncəyə təsirini lazımı səviyyədə dəyərləndirmək xüsusi filoloji fəhm tələb edir.

Onomastik vahidlərin məcazi sözə çevrilməsi, onun bədii təsvir və ifadəlilik vəitəsi gerçəkliyin inikası və obrazlı qavranılmasına xidmət edir. Onomastik leksikadan obraza keçid şeirin linqvistik təşkili prinsipləri çərçivəsində dil materiallarının müəyyən vəhdəti daxilində həyata keçirilir. Aşağıdakı nümunələrdən görmək olur ki, həyat materialları, fikir və düşüncələrin, hiss-həyəcanların hamısı onomastik vahidlərdə də təcəssüm olunur. Metonimiya və sineqdoxaya çevrilmiş onomastik leksikanın daxili dinamikasında, onların bir-biri ilə qarşılıqlı bağlılığında və vahid məqsədə istiqamətləndirilməsində özünü birüzə verir. Poetik mündəricənin bütövlüyünün təmin olunmasında aparıcı mövqedə dayanır.

*Bu kaman, bu şeir ağladır məni,
Öz dərdini deyir, ağladır məni,
Şubert də, **Motsart** da heyran eyləyir,
Ancaq ki, **Üzeyir** ağladır məni. [6, 144]*

*Kimlər ayaqladı namusu, arı,
Dustaqdır **Koroğlu**, **Nəbi** diyarı.
Zakir haraylayır mərd oğulları
Meydana çiyində yar-yaraq keçir [5, 7]
Kitab təşnəsidir təbrizli **Fatma**,
Göndər **Ələsgəri**, **Vaqifi** deyir.
Dilində nə qədər şirindir şeir [5, 275]*

Göründüyü kimi, dilin müxtəlif leksik yarusları, o cümlədən onomastik vahidlər şeir misralarında üslubi təmasda, poetik təmin bütün komponentləri ilə ahəngdar şəkildə çulğaşır. Ən əsas meyar onomastik vahidin şeirdə bədii mətləbin uğurlu ifadə vasitəsinə çevrilə bilməsi və bədii ifadə üsulları içərisində yer tutma qabiliyyətinə yiyələnməsidir.

Onomastik vahidlərin məcazlaşdırılması üslubi keyfiyyətdir. Sənətkarın yaradıcılıq qayəsi onun poetik təfəkkürünü əyaniləşdirən obrazlarında – obrazlı onomastik vahidin siqlətindədir. Onomastik vahid əsasında yaradılan məcazi sözün əmələ gətirdiyi obrazlılıq şeirdə əyaniliyin maksimum dərəcəsinə nail olmaq istəyinin məhsuludur. H.Kürdoğlunun qələmində məcazlaşan onomastik vahidin uğuru onun yeniliyindədir. Yenilik meyarı isə sənətkarın onomastik vahidin poetik mahiyyətinə nüfuzu və onun dərinliklərindəki obrazlı rəngləri aşkarlamaq istedadıdır. Aşağıdakı nümunələrdə olduğu kimi:

*Ac tülkünün mişarından qorxmuram,
Lal suların daşarından qorxmuram.
Canım olsa **Əzrayılın** haqqı var
Əzrayılın oxşarından qorxuram. [5, 471]*

***Laçının**, **Qarabağın** həsrətindən yanırım,
Məni söndürə bilməz **Dəclə** də, **Nil** də gəlsə. [5, 480]*

Beləliklə, onomastik vahidlərin bədii siması onların konkret bədii qayəni nə səviyyədə əks etdirməsi və estetik təsiri ilə ölçüyə gəlir. Bütün hallarda bir məziyyət aparıcıdır: onomastik vahidlərin iştirakı ilə yaradılan obrazlı düşüncə qayəyə müvafiqdirsə, təbii və cazibəlidir. Belə olduqda onlar təsvir-tərənnüm obyektini haqqında dolğun təsəvvür yaradır, bədii nitq mühitinə ekspressivlik gətirir və mətnin poetik ab-havasına uyğunlaşır.

H.Kürdoğlunun qələmində onomastik vahidlərin yaratdığı kiçik bir cizgi də vacib təfəssilat keçə bilər. Onomastik leksikanın yaratdığı üslubi şəraitdə təsvir obyektini yüksək ideya-estetik səviyyədə, idraki-fəlsəfi baxış zirvəsindən canlandırmaq zərurətini reallaşdırır.

Aktuallıq: Təcrübə göstərir ki, dilimizin lüğət tərkibindəki bütün sözlər kimi onomastik vahidlərinin misralara süzülüb canlı obraza keçid prosesi də poeziya hadisəsidir. Onomastik vahidlər şeir dilinin komponenti olaraq

bütünlükdə bu hadisənin daşıyıcısı, poetik bir keyfiyyət halında meydana çıxması istiqamətində ən tükənməz estetik güc mənbəyidir.

Görkəmli bədii söz ustası Hüseyn Kürdoğlunun şeir dilində üslubi fəallığı ilə diqqət çəkən coğrafi adların keyfiyyət halında misralarda təzahürü əyani formada belə bir fikri təsdiqləyir ki, poeziyada onomastik vahidlərin durğunluq vəziyyəti yoxdur. Burada hər bir onomastik vahid hərəkətdə olan sözdür. Onlar söz sənətkarının iç dünyasından, köksündən qopan duyğuları ifadə etməklə dinamizm qazanır, sənət amilinə çevrilərək şeir mətninin formalaşdırılmasında fəallıq göstərir. Bunu nümunələr əsasında isbat etmək mümkündür.

Tədqiqat işinin metodları: Hüseyn Kürdoğlunun şeir dilində üslubi fəallığı ilə diqqət çəkən coğrafi adların keyfiyyət halında misralarda təzahürünün tədqiqi zamanı biz, əsasən, müqayisəli-qarşılaşdırılmalı metoddan, statistik, areal və üslubi metodlardan istifadə edilmişdir.

Nəticə: Beləliklə, onomastik vahidlərin bədiilik siması onların konkret bədii qayəni nə səviyyədə əks etdirməsi və estetik təsiri ilə ölçüyə gəlir. Bütün hallarda bir məziyyət aparıcıdır: onomastik vahidlərin iştirakı ilə yaradılan obrazlı düşüncə qayəyə müvafiqdirsə, təbii və cazibəlidir. Belə olduqda onlar təsvir-tərənnüm obyektini haqqında dolğun təsəvvür yaradır, bədii nitq mühitinə ekspressivlik gətirir və mətnin poetik ab-havasına uyğunlaşır.

H.Kürdoğlunun qələmində onomastik vahidlərin yaratdığı kiçik bir cizgi də vacib təfəssilatla keçə bilər. Onomastik leksikanın yaratdığı üslubi şəraitdə təsvir obyektini yüksək ideya-estetik səviyyədə, idraki-fəlsəfi baxış zirvəsindən canlandırmaq zərurətini reallaşdırır.

Ədəbiyyat

- 1.Axundov A.A. Torpağın köksündə tarixin izləri. Bakı, Gənclik, 1983, 136 s.
- 2.Adilov M., Paşayev A. Azərbaycan onomastikası. Bakı, ADU nəşriyyatı, 1987, 86 s.
- 3.Cəfərov C. Milli etnik yaddaşın izi ilə. Bakı, Səda, 2005, 171 s.
- 4.Əhmədov T. Azərbaycan toponimikasının əsasları. Bakı, Bakı Universitetinin nəşriyyatı, 1991, 312 s.
- 5.Kürdoğlu H. Yurduma qurbandır sözüm. Bakı, Sabah, 2005, 516 s.
- 6.Kürdoğlu H. Bu dünya bir karvan yolu. Bakı, Yazıçı, 1989, 184 s.
- 7.Горбаневский М.В. В мире имен и названий. Москва, Изд-во «Знание», 1989